

**O'ZBEKISTONDA TA'LIM QONUNCHILIGINING RIVOJLANISHI:
TARIXIY TAHLIL VA NATIJALAR.**

Hoshimov Dilmurodjon Doniyorjon o'g'li

Marg'ilon shahar 1-umumiy o'rta ta'lim maktabi tarix fani o'qituvchisi

Annotatsiya: O'zbekistonda ta'lim qonunchiligi tarixi, mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanish jarayonlari bilan chambarchas bog'liqdir. Ta'lim tizimi har bir davlatning kelajagini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. O'zbekiston mustaqillikka erishgach, ta'lim sohasida keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirildi. Ushbu maqolada O'zbekistonda ta'lim qonunchiligining rivojlanishi, tarixiy bosqichlari va natijalari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, ta'lim qonunchiligi, ta'lim erkinligi, demokratik tamoyillar, xalqaro hamkorlik, xalqaro standartlar.

Аннотация: История законодательства об образовании в Узбекистане тесно связана с процессами социально-экономического и политического развития страны. Система образования является важным фактором, определяющим будущее любой страны. После обретения Узбекистаном независимости в сфере образования были реализованы масштабные реформы. В данной статье анализируются развитие, исторические этапы и результаты законодательства об образовании в Узбекистане.

Ключевые слова: Узбекистан, образовательное законодательство, свобода образования, демократические принципы, международное сотрудничество, международные стандарты.

Abstract: The history of education legislation in Uzbekistan is closely related to the country's socio-economic and political development processes. The education system is an important factor that determines the future of any country. After Uzbekistan gained independence, large-scale reforms were implemented in the field of education. This article analyzes the development, historical stages and results of education legislation in Uzbekistan.

Key words: Uzbekistan, educational legislation, educational freedom, democratic principles, international cooperation, international standards.

O'zbekistonda ta'lim tizimi mustaqillikdan oldin, ya'ni Sovet Ittifoqi davrida markazlashgan tizim asosida faoliyat yuritdi. Bu davrda ta'lim davlat tomonidan qat'iy nazorat qilindi va ideologik ta'sirlar ostida rivojlandi. O'quv dasturlari va metodologiyalar, asosan, siyosiy maqsadlar uchun ishlab chiqilgan bo'lib, o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga imkon bermadi. Ta'lim jarayonida o'quvchilar ko'proq nazorat ostida bo'lib, yaratuvchanlik va innovatsion

fikrlashdan yiroq edilar. 1991 yilda O'zbekiston mustaqillikka erishgach, ta'lim tizimini yangilash va modernizatsiya qilish zarurati paydo bo'ldi. 1992 yilda qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi qonun O'zbekiston ta'lim tizimining asosiy tamoyillarini belgilab berdi. Ushbu qonun ta'limning erkinligi, demokratik tamoyillar, ta'lim sifatini oshirish va ta'lim jarayonida o'quvchilarning huquqlarini himoya qilish kabi muhim jihatlarni o'z ichiga oldi. Bu qonun, shuningdek, ta'lim tizimining ko'p darajali strukturasi yaratishga imkon berdi. 1997 yilda qabul qilingan "O'rta ta'lim to'g'risida"gi qonun esa o'rta ta'lim tizimini tartibga soluvchi muhim hujjat bo'ldi. Ushbu qonun o'quvchilarni tarbiyalash va ta'lim berish jarayonida o'zaro hamkorlikni kuchaytirishga qaratilgan. O'rta ta'lim tizimida o'quv dasturlarini yangilash, o'qituvchilarning malakasini oshirish va ta'lim sifatini baholash tizimini joriy etish kabi masalalar muhim ahamiyatga ega bo'ldi.

2000-yillarning boshlarida O'zbekistonda ta'lim sohasida yangi islohotlar amalga oshirila boshlandi. Ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish va ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan dasturlar ishlab chiqildi. 2004 yilda qabul qilingan "Oliy ta'lim to'g'risida"gi qonun oliy ta'lim muassasalarining faoliyatini tartibga soluvchi asosiy hujjat bo'lib, u ta'limning sifatini oshirish, ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish va xalqaro standartlarga mos keladigan ta'lim tizimini yaratishga qaratilgan. O'zbekistonning ta'lim tizimida xalqaro hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar ham muhim ahamiyatga ega bo'ldi. O'zbekiston ta'limi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda yangi dasturlarni amalga oshirishga kirishdi. Buning natijasida, O'zbekiston ta'lim tizimida xalqaro standartlarga mos keladigan o'quv dasturlari va metodologiyalar joriy etildi.

2017 yildan boshlab, O'zbekistonda ta'lim sohasida yangi islohotlar boshlangan bo'lib, bu islohotlar ta'lim tizimini yanada takomillashtirishga qaratilgan. Prezidentning 2017 yil 20 oktabrdagi "Ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni ta'lim sohasida yangi bosqichni boshlab berdi. Ushbu farmon ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarni joriy etish, o'quv dasturlarini yangilash va o'qituvchilarni malakasini oshirishga qaratilgan. Shuningdek, ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish, masofaviy ta'limni rivojlantirish va o'quvchilarni zamonaviy bilimlar bilan ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirildi. Bu jarayonlar ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

O'zbekistonda ta'lim qonunchiligining rivojlanishi natijasida ta'lim tizimida bir qator ijobiy o'zgarishlar yuz berdi. Birinchidan, ta'lim tizimining erkinligi va mustaqilligi ta'minlandi. Ikkinchidan, ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan dasturlar va loyihalar amalga oshirildi. Uchinchidan, ta'lim jarayonida o'quvchilarning huquqlari va manfaatlari himoya qilinmoqda. Shuningdek, ta'lim tizimida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish va ta'lim sifatini xalqaro standartlarga moslashtirishga qaratilgan chora-

tadbirlar amalga oshirilmoqda. O'zbekistonda ta'lim tizimining rivojlanishi, shuningdek, o'qituvchilar malakasini oshirishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirish orqali ta'lim sifatini yanada oshirishga xizmat qilmoqda. O'qituvchilar uchun malaka oshirish kurslari, seminarlar va treninglar tashkil etilib, ularning pedagogik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam bermoqda. Biroq, ta'lim qonunchiligining rivojlanishi bilan bir qatorda, hali ham hal qilinishi kerak bo'lgan muammolar mavjud. Ta'lim tizimidagi resurslar, o'qituvchilar malakasi, o'quv dasturlarining mosligi va ta'lim sifatini baholash tizimining samaradorligi kabi masalalar e'tiborni talab qiladi. Bu muammolarni hal etish uchun davlat va jamiyat birgalikda harakat qilishlari zarur. O'zbekiston ta'lim tizimining kelajagi, avvalo, ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning zamonaviy bilimlar bilan ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilishi bilan bog'liq. Ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarni joriy etish, o'quv dasturlarini yangilash va o'qituvchilarni malakasini oshirishga qaratilgan dasturlarni davom ettirish zarur.

O'zbekiston ta'lim tizimida davlat va nodavlat ta'lim muassasalari mavjud. Davlat ta'lim muassasalari, asosan, davlat budjetidan moliyalashtiriladi, nodavlat ta'lim muassasalari esa o'z mablag'larini jalb qilish orqali faoliyat yuritadi. Bu tizim ta'lim sohasida raqobatni oshirish va sifatni yaxshilashga xizmat qiladi. O'zbekistonda ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan bir qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. O'qituvchilar malakasini oshirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish va o'quv dasturlarini yangilash kabi masalalar muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar uchun malaka oshirish kurslari, seminarlar va treninglar tashkil etilib, ularning pedagogik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam bermoqda. Shuningdek, ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Masofaviy ta'lim, onlayn kurslar va raqamli o'quv materiallari o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada qulaylashtirmoqda. Bu jarayonlar, ayniqsa, pandemiya davrida ta'lim jarayonining uzluksizligini ta'minlashda muhim rol o'ynadi. Biroq, O'zbekistonda ta'lim tizida hal etilishi kerak bo'lgan muammolar ham mavjud. O'qituvchilar sonining yetarli emasligi, ularning malaka darajasi, o'quv dasturlarining zamonaviy talablar bilan mos kelmasligi kabi masalalar e'tiborni talab qiladi. Shuningdek, ta'lim tizimida resurslar, shu jumladan, o'quv materiallari, laboratoriya jihozlari va o'quv xonalarining yetishmasligi ham muammo sifatida ko'rinadi. O'zbekistonda ta'lim tizimida gender tengligi masalasi ham muhim ahamiyatga ega. Qizlar va o'g'il bolalar uchun ta'lim olish imkoniyatlari bir xil bo'lishi kerak, ammo ayrim hududlarda qizlarning ta'lim olishga bo'lgan qiziqishi pastligi yoki ularning ta'lim olishiga to'siqlar mavjud. Bu masalalarni hal etish uchun davlat va jamiyat birgalikda harakat qilishlari zarur. O'zbekistonda ta'lim tizimining kelajagi, avvalo, ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning zamonaviy bilimlar bilan ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilishi bilan bog'liq. Ta'lim tizimida innovatsion

yondashuvlarni joriy etish, o'quv dasturlarini yangilash va o'qituvchilarni malakasini oshirishga qaratilgan dasturlarni davom ettirish zarur. Shuningdek, ta'lim tizimida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish va tajriba almashish ham muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston ta'limi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda yangi dasturlarni amalga oshirishga kirishdi. Bu jarayonlar ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning global miqyosda raqobatbardosh bo'lishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda ta'lim qonunchiligining rivojlanishi tarixiy jarayon bo'lib, u mustaqillikdan so'ng yangi bosqichga o'tdi. Ta'lim tizimining modernizatsiyasi, sifatini oshirish va xalqaro standartlarga mos kelish jarayonlari davom etmoqda. O'zbekistonning ta'lim qonunchiligi kelajakda ham rivojlanishda davom etishi va ta'lim tizimini yanada takomillashtirishga xizmat qilishi kutilmoqda. Ta'lim sohasidagi islohotlar, o'quvchilarning zamonaviy bilimlar bilan ta'minlanishi va o'qituvchilarning malakasini oshirish orqali O'zbekiston ta'lim tizimi global miqyosda raqobatbardosh bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdurahmonov, A. (2022). "O'zbekistonda ta'lim islohotlari: muammolar va istiqbollari." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
2. Karimova, D. (2023). "Zamonaviy ta'lim metodlari va ularning O'zbekistondagi qo'llanilishi." Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
3. Tashkent, M. (2021). "Oliy ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar." Tashkent: Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
4. Yuldashev, R. (2023). "O'zbekistonda ta'lim sifatini oshirish: strategiyalar va amaliyot." Tashkent: O'zbekiston Ta'lim Akademiyasi.
5. Murodov, S. (2022). "Ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar: O'zbekiston tajribasi." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi.
6. Isroilov, A. (2023). "O'zbekistonda ta'lim tizimining rivojlanish dinamikasi." Tashkent: O'zbekiston Davlat Jurnalistika va madaniyat universiteti.
7. Qodirov, E. (2021). "Ta'limda gender tengligi: O'zbekiston misolida." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oila va ayollarni qo'llab-quvvatlash davlat qo'mitasi.
8. Nurmatov, D. (2022). "O'zbekistonda kasb-hunar ta'limining rivojlanishi." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Mehnat va ijtimoiy himoya vazirligi.
9. Xudoyberdiyev, A. (2023). "O'zbekistonda ta'lim tizimida xalqaro hamkorlik." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
10. Abdullaeva, Z. (2021). "O'zbekistonda boshlang'ich ta'lim: muammolar va yechimlar." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Boshlang'ich ta'lim markazi.